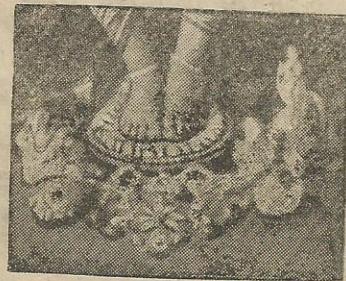

प. पृ. माताजी निर्मलादेवी (चरण दर्शन)

३०

३०

अखिल विश्वपरमात्म्यानें निर्माण केलेल्या वसुंघरेवर अत्यंत पावन अशी
“भारतभूमी” आहे या पवित्र भूमीवर दैवी शक्तीचा संचार असल्यानें त्यांच्या
तपोबळावर विश्वाचे रक्षण होत आहे. “गगनबाबडा-कोल्हापूर” येथे पांच

हजार फूट उंच असणाऱ्या गगनगडावरील भव्य गुहेत नाथपंथी महान तपस्वी “प. पू. स्वामी गगनगिरीमहाराज” अहित. २४ मार्च १९६१ रोजी मला त्यांचे प्रथम दर्शन झाल्यापासून माझ्या अल्पबुद्धिनुसार माझ्याकळून जे कांही घडले जात आहे, ते महाराजांच्या कृपेमुळेच. २४ डिसेंबर ७२ रोजी प्रत्यक्ष महाराजांनी मला प. पू. निर्मला माताजींची प्रतिमा दित्यावर तीन महिन्यांनी प. पू. माताजींच्या भेटीचा योग आला. त्यानंतर माझ्या कल्पनेनुसार आणि अधिक माहिती गोळा करून २१ मार्च ७४ रोजी संपूर्ण माहात्म्य “बिर्ल क्रीडाकेंद्र” या ठिकाणी जाहीर कार्यक्रमांत पेकविले. माझ्या लेखणीतून ज्या अक्षरांची मांडणी झाली आहे, त्यांतून निधणाऱ्या अर्थांचा परिणाम “परमपूज्य भगवती निर्मलादेवी मातेच्या दिव्य चरणकमळावर समर्पण करीत आहे.

निंदा अथवा वंदा । मी तर माझ्या छंदां ॥

आहे गुरु नि माता । सारी तयांना चिंता ॥

—मधुकर

प. पू. भगवती निर्मलादेवी महात्म्य

—००—

—ः प्रारंभ :—

नमस्ते गणा गौरीसूता । नमस्ते सरस्वती माता ॥

नमस्ते हे कूळदैवता । मंगल व्हावे ॥ १ ॥

गगनगिरी थोर नाथ । जोडिले तुम्हांसी मी हात ॥

“निर्मलामाता” जगतात । धन्य त्या झाल्या ॥ २ ॥

प्रसन्न दर्शन आईचे । आकर्षण दिव्य नेत्रांचे ॥

आगके तेज स्वरूपाचे । वर्णवे नाही ॥ ३ ॥

हास्यमुद्रा मधूर वाणी । चित्त रमते ती ऐकूनी ॥
 त्रिकालज्ञ संपूर्ण ज्ञानी । माऊली आहे ॥ ४ ॥
 जैशी देवी ती वेळोवेळी । भूवरी धावोनिया आली ॥
 नाना ठार्या रूपे घेतली । भू-तलावरी ॥ ५ ॥
 प्रथम चक्र “मूलाधार” । “आदिशक्ति” स्वरूप थोर ॥
 सर्व कार्य केले त्यावर । देवीने तेव्हां ॥ ६ ॥
 चैतन्यमय श्रीगणेश । अग्रपूजेचा मान त्यास ॥
 चिरबालक गणाधीश । दैवत आहे ॥ ७ ॥
 द्वितीय चक्र “स्वाधिष्ठान” । “सरस्वती” स्वरूप छान ॥
 वेद ब्रह्मदेवाकडून । निर्मूनी दिले ॥ ८ ॥
 तृतीय चक्र “मणिपूर” । “लक्ष्मी” स्वरूप ते सुंदर ॥
 कार्य ते तीन चक्रावर । “विष्णुच्या” संगे ॥ ९ ॥

“अनाहतचक्र” चतुर्थ । “दुर्गा” स्वरूप शोभे त्यात ॥
 सवे शोभे “कैलासनाथ” । ऐसी दुर्गा ती ॥ १० ॥
 प्रथम स्वरूप मानवी । रामायण “सीता” शोभवी ॥
 “माता निर्मला” तैशी देवी । जणू ती आहे ॥ ११ ॥
 “विशुद्धिचक्र” ते पंचम । “राधिके” संगे शोभे शाम ॥
 करा माऊलीसी प्रणाम । नरनारी हो ॥ १२ ॥
 “आज्ञाचक्र” तेंच सहावे । “महालक्ष्मीचे” स्थान दावे ॥
 रमली “मेरी” येशू सवे । मातृस्वरूपे ॥ १३ ॥
 मानवी स्वरूप संपूर्ण । संबंध मायेशी म्हणून ॥
 लेकरा सौख्य देती पूर्ण । धन्य ती लीला ॥ १४ ॥
 सातवे ते “सहस्रदल” । सात चक्रावरी खुशाल ॥
 जणू कार्य त्यांचे विशाल । पाहण्या लाभे ॥ १५ ॥

या चक्रार्चे होतां भेदन । आत्मसाक्षात्कार संपूर्ण ॥
त्या नंतरी करतां ध्यान । ब्रह्म दर्शन ॥ १६ ॥
कलियुगांत माया असे । म्हणूनी कोणां जाण नसे ॥
कचित योगी कुणी दिसे । त्यास हे ठावे ॥ १७ ॥
पाहिले योगी साधू-संत । रमले कैक मानवात ॥
ऐसेच दिसती बहूत । युग हे ऐसे ॥ १८ ॥
देहाची पर्वा नाही केली । पाने खाऊनी भूक गेली ॥
ऐसी एक नाथमाऊली । डोंगर मार्थी ॥ १९ ॥
योगी गगनगिरीनाथ । राहती पर्वती गुहेत ॥
नवनाथी साधू साक्षात । जाणती सारे ॥ २० ॥
निर्विचारता ध्यानीं आणा । चेतनतच्च तुम्हीं जाणा ॥
ध्यानांत मग जन व्हानां । माऊली सांगे ॥ २१ ॥

हृदयीं जीवात्मा तो वसे । दृश्य कधीं तो होत नसे ॥
आज्ञाचक्रीं तो डुलतसे । तेज ते न्यारे ॥ २२ ॥
चंचल मन स्थिर करा । चित्त हृदयावर धरा ॥
“जीव” एक “आत्मा” दूसरा । जाणवतील ॥ २३ ॥
जोडणारी ती भगवती । समर्थ तत्पर असे ती ॥
हवी प्रतिज्ञा अटल ती । जाणूनी व्यावें ॥ २४ ॥
संदेश गोड माताजींचा । नटला देह मानवाचा ॥
विश्वास ठेवूनी मनाचा । मानवा जाग ॥ २५ ॥
पूज्य माताजी जगतात । प्रेम जणूं ते मूर्तींमंत ॥
भेटले ज्यास जीवनात । धन्य तो जाणा ॥ २६ ॥
जिथें लक्ष्मी ती स्वयें असें । तिथें लक्ष्मीला तोटा नसे ॥
सौख्य भोवती नांदतसे । माय ती प्रेमी ॥ २७ ॥

वाण नाही कसली जरा । तरी भजे परमेश्वरा ॥
अंश ईश्वरी असे खरा । था भूमिवरी ॥ २८ ॥
दैवीशक्तिचा फिरे हात । दुःख पळते सागरात ॥
भक्त पिडित धावतात । आईच्या पाशी ॥ २९ ॥
कष्ट सोशिती माता स्वयें । परी भक्तां ते कळू नये ॥
ऐसे प्रेमी हृदय दयें । भारीले त्यांचे ॥ ३० ॥
भेदभाव तो नाही तीर्थें । श्रीमंत आणि गरीब ते ॥
प्रेम लुटतात सत्य ते । माऊली ठारी ॥ ३१ ॥
जो जो असतो भाग्यवान । त्याचेच वळे तीर्थें ध्यान ॥
राव रंक नि थोर सान । भेटती तेऱ्ये ॥ ३२ ॥
अपरंपार आत्मज्ञान । कोण संकटीं सर्व जाण ॥
दूर ना कधीं भगवान । माऊली सेवे ॥ ३३ ॥

मानवात रमली देवी । जाणिव मानवाला हवी ॥
वैभवसंपन्न शोभवी । भक्तमेळा हा ॥ ३४ ॥
लेकरे अज्ञानी ही सारी । लोळती पूज्य पायावरी ॥
हस्त ठेवूनी डोईवरी । माय ती तारी ॥ ३५ ॥
नाही ठावे जे मानवाला । माय देई ते ज्ञान त्याला ॥
प्रेम हवे फक्त आईला । लेकरांचे त्या ॥ ३६ ॥
गर्वाभिमान नाही ठावा । सर्वस्व अर्पण ते देवा ॥
थोर जाहली जनसेवा । धन्य ते कार्य ॥ ३७ ॥
दैवीशक्तिचे ते गणित । “कुंडलिनी” होय जागृत ॥
कैक भक्त स्वयें जाणित । नित्य त्या ठारी ॥ ३८ ॥
चरणस्पर्श ज्यानें केला । आधिव्याधि त्या नष्ट झाल्या ।
तो भक्तिमार्गात रमला । मानव जाणा ॥ ३९ ॥

ध्यान धारणा सदा करा । वदनीं “माता” नाम स्मरा ॥
 मग जीवनात उद्धरा । गोड हा सळा ॥ ४० ॥
 दिव्यशक्ति “निर्मला देवी” । काव्य करील काय कवि ॥
 गुरुकृपा प्रथम हवी । लाभते तेव्हां ॥ ४१ ॥
 सगूणमूर्तीं पाहूं चला । गूण आईचे गाऊं चला ॥
 ध्यान अंतरी लावूं चला । छंद तो गोड ॥ ४२ ॥
 नरनारी रमले सारे । भक्तिचे सुटलेत वारे ॥
 अध्यात्मज्ञान रंगणारे । साधकां ठावे ॥ ४३ ॥
 ठाव माझनी हृदयांत । बसते माता आनंदात ॥
 भाविक डोलतो सुखात । जीवनीं त्याच्या ॥ ४४ ॥
 माते ममता तुझी खरी । सजीव मूर्तीं तूं ईश्वरी ॥
 भक्त तुझ्या चरणावरी । लोळतो आहे ॥ ४५ ॥

दूर देशी तूं जाशी जरी । प्रतिमा धरूनी सामोरी ॥
 जो जो स्मरी तुज अंतरी । भेटशी त्याला ॥ ४६ ॥
 ऐसे प्रेम ना दिले कोणी । प्रेमळ खरी तूं जननी ॥
 मस्तक ठेऊनी चरणी । धन्यता वाटे ॥ ४७ ॥
 लक्ष्मी म्हणूं की सरस्वती । कीं शंकराची त्या पार्वती ॥
 धन्य धन्य तूं भगवती । या कलियुगी ॥ ४८ ॥
 माताजी तुम्हीं दया करा । अखंड छत्र शिरीं धरा ॥
 ध्यावे जवळी या पामरां । आस ही एक ॥ ४९ ॥
 काय जादू तरी वाणीत । थोर दर्शन सुशोभित ॥
 स्पर्श होतसे तो पुनित । जाणवे न्यारे ॥ ५० ॥
 सळा ध्यावा त्या गडावरी । तेथें नाथ “गगनगिरी” ॥
 सत्यवाणी मातेची खरी । साधकांसाठी ॥ ५१ ॥

प्रभूभक्तिच्या ग्रीतीवरी । नाथ भेटले गिरीवरी ॥
 “गहिनीनाथ” ते भूवरी । सांगती माता ॥ ५२ ॥
 माताजीसारिखे दैवत । भक्त राहतसे शोधित ॥
 परी भेटते अकस्मित । भक्तिवेद्याला ॥ ५३ ॥
 प्रपंची गुंतला मानव । नसते देवाची आठव ॥
 माता देतसे ती जाणीव । सावधान व्हा ॥ ५४ ॥
 कनवाळू माता निर्मला । शिंपिते भक्तिचा तो मळा ॥
 सुगंध सकळीं फाकला । या जगावरी ॥ ५५ ॥
 गरीब येती तिथें जरी । माय त्यासी जवळ करी ॥
 हस्त ठेऊनी तयां शिरीं । देतसे सारे ॥ ५६ ॥
 दिसे ग्रातिमा घरोघर । तेज आगळे खरोखर ॥
 भारताच्या या भूमिवर । आगळी मूर्ती ॥ ५७ ॥

चहूंकडे गाजते कीर्ति । साधकाला भिक्षते स्फुर्ति ॥
 भाविक करिती आरती । देवीनी ऐशा ॥ ५८ ॥
 काय असते कोणा मर्नी । जाणते सर्व ती जननी ॥
 तैशीच असे ती करणी । निर्मलाजींची ॥ ५९ ॥
 बोध हिताचा ध्यानीं धरा । कर्म जीवनीं शुभ करा ॥
 पाहा स्वयें परमेश्वरा । साधना ऐशी ॥ ६० ॥
 आहे कलिचे यूग परी । अनेक संत या भूवरी ॥
 फसतो मानव चौफेरी । पाहुनी वेष ॥ ६१ ॥
 लाभली ज्यास एक सिद्धि । तो म्हणे श्रेष्ठ माझी बुद्धि ॥
 मानवां नसते हो शुद्धि । धावतो तेथे ॥ ६२ ॥
 सिद्धि दावते चमत्कार । मानव करी नमस्कार ॥
 ऐसे साधू या जर्गीं फार । शेवटी शून्य ॥ ६३ ॥

कुणीं साधू असे आगळा । वस्त्राहुनी भक्त वेगळा ॥
नाचे दरबार सगळा । भक्ति ही कैशी ॥ ६४ ॥
भान नसे भक्तां वस्त्राचें । लक्ष तेथें कोटी जनांचे ॥
दृश्य वघवे ना हे त्यांचे । वेगळे खेळ ॥ ६५ ॥
कुणी निर्मितो अलंकार । आवडे भक्तां हा प्रकार ॥
होईल तेथेची उद्घार । मानवा वाटे ॥ ६६ ॥
शिखरीच्या गडस्वार्मीना । विनंती करिती नाथाना ॥
मानवांसाठीं खाली याना । डोंगरातुनी ॥ ६७ ॥
“आई निर्मला” फार भोळी । स्वर्गीची देवताच आली ॥
मानवात मग जहाली । बोलकी देवी ॥ ६८ ॥
दया क्षमा शांती नांदते । लेकरात माता खेळते ॥
स्पष्टवादी बोल बोलते । धन्य ती वाणी ॥ ६९ ॥

वाटे घडावी नित्य सेवा । आनंद दर्शनाचा ध्यावा ॥
लोभ दुसरा तो नसावा । चिंतनीं धुंद ॥ ७० ॥
वदती माता भक्तजनां । साक्षात्कार नंतर जाणा ॥
सहज योगिपद ध्याना । श्रेष्ठ ते आहे ॥ ७१ ॥
योगिच संकटां निवारी । तो चेतनतत्त्वाधिकारी ॥
ते मिळे पायरी पायरी । जाणवे आधीं ॥ ७२ ॥
चित्त फिरविता ते येते । मग सूत्रहीं ते गाठते ॥
पुढे पुढे सर्व कळते । योगि ते जाणे ॥ ७३ ॥
अस्मिता पलिकडे आहे । तो धर्मही जागृत राहे ॥
समष्टी दृष्टीने त्या पाहे । लाभते सारे ॥ ७४ ॥
आत्मतत्त्व मग धर्मात । चमकणार अकस्मात ॥
मिटे अस्मिता तुमच्यांत । धर्मची तुम्ही ॥ ७५ ॥

मग आनंद नाही तिथे । शरीर आहे जाणवते ॥
 धर्मकार्य मात्र मग ते । करणे भाग ॥ ७६ ॥
 संसारीं प्रकाश तो येई । मात अंधारावर होई ॥
 हेच तत्त्व लक्षात ठेवी । आई ती सांगे ॥ ७७ ॥
 चंद्रसूर्य ईडा पिंगला । रोमरोमीं देह नटला ॥
 गणेश भैरव तुम्हांला । रक्षिण्या आहे ॥ ७८ ॥
 हृदय प्रभूचे मंदीर । चित्त करा तेथेची स्थीर ॥
 आम्हीं तुमच्या वरोवर । वाणी आईची ॥ ७९ ॥
 तुमची इच्छा मिळे केव्हां । आमुच्या ती इच्छेत जेव्हां ॥
 कार्य साध्य होतसे तेव्हां । देवता सांगे ॥ ८० ॥
 धर्मस्तंभ व्हा आधीं परी । धर्मस्थापना ती नंतरी ॥
 भगवती माता उद्धरी । भाविकां सान्यां ॥ ८१ ॥

प्रभुसेवा सदा करावी । सत्यदृष्टि सदा धरावी ॥
 असत्यवाणी नां वदावी । देव ना दूरी ॥ ८२ ॥
 कर्म ज्याचें असते जैसे । फळही त्याला मिळे तैसे ॥
 अभक्तासीं कळेल कैसे । न्याय हा दैवी ॥ ८३ ॥
 आत्मजानों व्हावे समर्थ । मोक्षमार्ग तो सुषुम्नेत ॥
 ध्यानीं ठेवावी मध्यवाट । बोध मातेचा ॥ ८४ ॥
 मातेस भक्ता जा शरण । सोइं नको दोन्हीं चरण ॥
 जाणे माता जन्म मरण । भाग्य आपुले ॥ ८५ ॥
 कोणी नाही जर्णी कोणाचे । प्रेम लृटा हो माऊलीचे ॥
 स्थान तेची आत्मशांतीचे । ओळखा वारे ॥ ८६ ॥
 लक्ष चौन्यांशी योनीतुनी । नरदेह लाभला ज्ञानी ॥
 सार्थक करावे त्यातूनी । बोध हा थोर ॥ ८७ ॥

थोर माता सौभाग्यवती । चंदनापरी त्या झीजती ॥
 झटती माता परमार्थी । धन्य ते कार्य ॥ १०० ॥
 दिली प्रतिमा माताजींची । कृपा त्या गगनगिरींची ॥
 झाली मांडणी अक्षरांची । पुज्य ती सारी ॥ १०१ ॥
 माहात्म्य सान हे गाईले । माताजीनीं पूर्ण श्रविले ॥
 तेथेची पावन जहाले । कविचे शब्द ॥ १०२ ॥
 पठण करा एका परी । कराल याची निंदा जरी ॥
 दैवी लीला फार ती न्यारी । दंड भोगाया ॥ १०३ ॥
 वाईट दृष्टि जो धरील । थोर पातक तो करील ॥
 पाप जन्मीं या तो भोगिल । ध्यानीं हे राहो ॥ १०४ ॥
 माताजीचे कार्य केवढे । चरित्र पर्वता एवढे ॥
 सान कार्य ठेवूनी पुढे । लेखणी थांवे ॥ १०५ ॥

मी कलाकार डॉगरीचा । थोर आदेश तो गुरुंचा ॥
 योगही आलासे भेटीचा । भेटली माता ॥ १०६ ॥
 पुज्य आईचे ध्यान करूं । प्रेमानें ते चरण धरूं ॥
 मानव जन्मीं या उद्धरू । योग हा आहे ॥ १०७ ॥
 वाहे गंगा ती झरझर । चला जाऊ या तीरावर ॥
 सांगे सकलां “मधूकर” । पामर एक ॥ १०८ ॥
 ॥ इति “दासमधुकृत” प० प० भगवती “निर्मलादेवी”
 माहात्म्य समाप्त ॥

॥ प० प० भगवती निर्मलामाताजी चरणार्पणमस्तु ॥

॥ ॐ शांतिः शांतिः शांतिः ॐ ॥

आरती

(चाल-साधी)

जय देवी जय देवी जय निर्मल गंगे ।

ओवाळितो आरती तुजला जय दुर्गे ॥ धृ० ॥

ठाऊक नवहती यांना ती ईश्वर-भाकि ।

दर्शन देशी त्यानां तु दैवी शक्ति ॥

येऊन मानव जन्मां जी दुर्लभ शांति ।

ती सद्भक्तां लाभे पूजतां तंव मूर्ती ॥ जय० ॥ १ ॥

जय जगदंबे माते तूझी धन्य लिला ।

प्रसन्न दर्शन लाभे भावावर टिला ॥

मधुरवाणी तूझी कळेल ती ज्याला ।

कर्धींच मानवजन्मां दुःख नसे त्याला ॥ जय० ॥ २ ॥

लपून बसली आहे शरिरीं कुंडलिनी ।

क्षणात करशी जागृत स्पर्शानें जननी ॥

कलियुगीं ही माते अजब तूझी करणी ।

तूझे आगमन देवी पावन ही धरणी ॥ जय० ॥ ३ ॥

मानव-कल्याणासी तंव जीवन सगळे ।

शरिर तूऱ्हे जैसे चंदन ते शिजले ॥

कर्धीं न सुरुणारे ते चरण तुझे धरले ।

दास “मधुकर” सांगे मजला उद्धरीले ॥ जय० ॥ ४ ॥

॥ ॐ नमो भगवती माताजी निर्मलादेवी ॐ ॥

आरती

(चाल : आरती ज्ञानराजा...)

आरती तूझी गातां । निर्मला देवी माता ॥

होई दूरी सारी चिंता । लाभती सत्य वाटा ॥ धृ० ॥

सदां मुखीं तूँ नाम । हैंची साधकाचै काम॥

तुझ्या ठार्यी पुण्यधाम । लाभे आम्हां अनाथां ॥ १ ॥

तुझ्ये गुण वर्णै कैसे । दिव्य ते तेज दिसे ॥

तुझ्ये रूप जणूं भासे । जैसी रामाची सीता ॥ २ ॥

तंव ठार्यी ध्यान राहे । आई जगताची आहे ॥

कलियुगीं जशी वाहे । भासे गंगा सरीता ॥ ३ ॥

भाग्य तुज्जिया हातां । आम्हां उद्घारी आतां ॥

योग सहज करितां । होई ज्ञानाचा लाटा ॥ ४ ॥

आम्हीं जन संसारी । चित्त खंचल हे भारी ।

दारीं आलो भाम्हां तारी । मधु राही दंग गीतां ॥ ५ ॥

॥ नमस्काराष्टक ॥

हे श्रीगणेशा तुझी धन्य लीला । तुझ्या कृपै ज्ञान ते भाविकाला ॥

जी दैवीशक्ती रमे मानवात । त्या थोर माताजीनां जोडूं हात ॥ १ ॥

जे या प्रपञ्चात रमलेत जीव । त्यांच्या सुखां देई भक्तिची ठेव ॥

जी आत्मजानां करीते समर्थ । त्या थोर माताजीना जोडूं हात ॥ २ ॥

कोणी म्हणे लक्ष्मीचै आहे दर्शन । ‘माँ’ ही भवानी म्हणती तिला

जन ॥ जे कार्य केले तथा नाही अंत । त्या थोर माताजीना जोडूं हात ॥ ३ ॥

दे ज्ञानभक्तां “सहज योग” द्वारे । उद्घारिले भक्त मातेनै

सारे ॥ त्या ज्ञाकिंचै कार्य आहे अनंत । त्या थोर माताजीना जोडूं हात ॥ ४ ॥

जे जे कुणां द्यावयाचै ते दिहे । दानाचै द्वार सदाकाळ

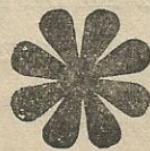
खुले ॥ जी आजघर मानवां आली देत । त्या थोर माताजीना जोडूं हात ॥ ५ ॥

डोल्यातही तेज ते दिव्य आहे । साक्षात देवीच जागृत

राहे ॥ ज्या शक्तिचै रूप बदले क्षणात । त्या थोर माताजींना जोडू हात ॥ ६ ॥ कनवाळू मातेवा मायाळू हात । फिरतो जयावर ती घन्य पाठ ॥ जी भाविकांच्या वसे अंतरात । त्या थोर माताजींना जोडू हात ॥ ७ ॥ यावे प्रथम भक्तिमार्गे रमावे । त्यानंतरी आईला ओळखावे ॥ केली “मधूची” लक्ष्मीशी भेट । त्या थोर माताजींना जोडू हात ॥ ८ ॥

जनता जनार्दन जगीं जागविला ।
संसार सारा सुखू शोभाविला ॥
भजनीं भजा भक्तहो भगवतीला ।
नमस्कार नमस्कार नारायणीला ॥

प. पृ. माताजी निर्मलादेवी यांची बहुमोल वाणी

“ सहज योग ”

आनंद आणि सुख यांचा शोध घेत जाणारा माणूस स्वतःला सौदून त्रिभुवन पालथे घालीत राहतो हे विचित्र नव्हे काय ? आपणच आनंद निधान आणि सुखाचा अभिजात निर्झर आहो हे त्याला उमगत नाही हेच खरे. स्वतःची स्वतःला अजिवात ओळख नसस्याने आपण म्हणजे एक रूपहीन आणि केवळ वैताग असणारे आहोत असेच त्याळा जाणवत राहाते. आनंदाचा शोध माणूस घेतो तरी कशा कशांत ? कोणी पैशांत, कोणी मालमत्तेत, कोणी सत्ता संपादनांत अथवा मर्यादित मानवी प्रेमभावनेत किंवा फारच झाळे तर घर्मांत. पण या धार्मिक गोष्टीत सगळ्या मानवाच्या बाह्य उपाधी आहेत. अगदी धार्मिक गोष्टी देखील. त्याचा हा शोध बाहेर चालू असतो. अशा माणसाचे अवधान त्याच्या अतिरंगाकडे कसे वळवायचे हीच मुख्य समस्या आहे. हे अंतरंगातील अस्तित्व म्हणजे “ जागृति. ” ही जागृती चैतन्यरूप असते.

(ईश्वरी प्रेमाचा चैतन्यरूप साक्षात्कार असे मी तिचे वर्णन करते.) ईश्वरी प्रेमाच्या सर्वश्रेष्ठ चैतन्यशक्तीकडून जसे ज्या प्रकारचे मार्गदर्शन मिळते त्या प्रकारे भौतिक उत्साहशक्ती कार्यप्रवण होऊन तिचा आविष्कार आणि भौतिक उत्कांती याचे दर्शन घडते. ही अज्ञात चैतन्यशक्ती किंती विचारी आणि केवढी शक्तिमान आहे याची आपणास माहिती नाही. मुळीच गाजावाजा न करता कार्यप्रवण असणाऱ्या या जागृतीची चलनवलणे अशा सूक्षमतेने, प्रेरकतेने, व्यापकतेने आपोआप होत असतात की, ते सर्व गृहीत आहे असेच आपण घरून चालतो. या चैतन्याचा साक्षात्कार ज्ञात्यानंतर (सेव्फ रियलाइजेशन) निःशब्द अशा चैतन्य लहरीच्या स्वरूपांत ते प्रथम विसर्ते, प्रकट होते. कोण-त्याही निराकारावर आपले चित्त आपणास खिळवून ठेवता येत नाही. त्यामुळे आपले लक्ष अशा कोणत्या तरी स्वरूपात प्रतीत होणाऱ्या गोष्टीच्याच शोधात असते. तेव्हां हे जे चैतन्य किंवा हा जो ईश्वरीशक्तीचा साक्षात्कार, जो प्राप्त करून घेण्याची पद्धती आता शोधून काढण्यांत आली आहे. हा ईश्वरीशक्तीचा साक्षात्कार म्हणजेच आनंद. यालाच “ सहज योग ” असे नांव आहे.

श्रीदत्तजयंती ता. ९-१२-७३ रोजीं स्वामी गगनगिरी महाराजांनी भाविकांना गगनगडावर दिलेला संदेश केवलता आणि शांतिमार्ग

अपार संख्येने दत्तजयंतीकरिता इये जमलेल्या तुम्हा प्रथेकाळा मठा विचारायचे आहे खरेच का तुम्ही जीवनाऱ्या मूलभूत समस्येवर विचार केला आहे ? मनापासून तुम्हांला योगामागे धावायचे आहे का ? उदात्त जीवनाची अनुभूती हवी आहे का ? तर मग हे लक्षात घ्या की, तुमचा मार्ग इतराहून वेगळा आहे. तो तुम्हांलाच शोधावा लागेल.

खन्या आनंदाखेरीज सगळे काही आजच्या माणसाला मिळाले आहे. सुखाची खेळणी विज्ञानाने आपल्यापुढे टाकली पण खरा आनंद हे मुगजळच राहिले. रावणाची सोन्याची लळादेखील जळून खाक झाली; कारण मुळातच तो एक असंतुष्ट आस्मा होता. सुख ही एक मनाची दृष्टी आहे. स्वयंभू मानव आत्मसुखी असतो. तो अनंत कालाशी अनुसंधान ठेवू शकतो. असंतुष्टता आणि

लालसा म्हणजे शाप. व्यक्तीकडून समाजाकडे समाजाकडून विश्वाकडे आमच्या न संपणाऱ्या इच्छा प्रवास करतात. त्यामुळे मन धास्तावते. अंतद्वंद्वे निर्माण होतात. वास्तवाचा डोळसपणे विचार आणि स्वीकार करायला आपण चिकूया. गरजांचे गाठोडे म्हणजे सुख नव्हे. गरज आणि लालसा यात जमीन-अस्मानांचा फरक आहे. इच्छेच्या पलिकडचा अर्थ प्रत्येकाने पकडला पाहिजे. मला असे बाटते-भौतिक ऐश्वर्य वाढायला लागले की निर्भेळ आनंदापासून आपण दूर जाऊ लागतो. वासनामय जीवनाचा शेवट निराशेत होतो. या उलट आशेच्या जंजाळातून मुक्त असे जीवन अर्थमय ठरते.

या गडावरील धुक्याहतकीच दुःखे आणि वेदना धूसर असतात. मानवात अंतःप्रेरणा नसल्याने दुःख त्याच्यावर स्वार होते. दुःखाचा अर्थबोघ होताच त्याला आत्मज्ञान होते. योगाच्या भाषेत बोलायचे तर संकटे संधी निर्माण करतात. अनेक माणसे आवश्या दुःखाकरिता दुसऱ्याला दोष देतात. त्याच्यावर दीका करतात. खरे सांगायचे तर दुसऱ्यांच्या उणीवा उदार अंतःकरणाने साहित्या पाहिजेत. दुसऱ्याची दुःखे स्वतःत सामावण्याची कला म्हणजे दोग.

तडकाफडकीच्या इलाजाकरिता गडावर येणाऱ्यांची गर्दी फार. मूळभूत समस्येवर प्रश्न विचारणारा असा एकादाच. येथे येणारे गरीब शेतकरी आणि घनाक्ष्य श्रीमंत दोवेही आत्मवंचनेत फसलेले. आंधळेपणाने मायेच्या जाळ्यात अडकलेले. आत्मज्ञान आणि प्रेमाचा ओलावा यांच्या अभावामुळे त्यांचे जीवन वैराण वाळवंट भसते.

क्षणाक्षणांनी जीवनाचे धागे विणले जातात. त्याला क्षणांचे सौंदर्य भावते त्याला स्वर्ग आणि पृथ्वीच्या संगीतातील सुरंगती कळते. आणि मग विश्वाची लय जाणवते. उत्पत्ती ही शब्दापलीकडची स्थिती आहे. पण वशा अनुभवांचे मोजमाप जर तुम्ही करीत बसलात तर पुन्हा एकदा जगाच्या चिखलात आणि कोलाहलात तुम्ही याळ. सद्भावनांची संस्कृती म्हणजेच खरा योग. अलिस्तरेचा परमोच्च गाठा. शांती हाच स्थायीभाव ठेवा. शांततेत अपार शक्ती आहे. आशेची वर्तुले छेदून जाणाऱ्या जीवाला ईश्वरी वरदान कळते. असा आत्मा केवल असतो. त्याचे जीवनघरटे ईश्वरी प्रेरणेने वांधले जाते.

या भारतवर्षात शतकानुशातके आपल्या थोर साधुपुरुषांनी अहिंसा आणि करुणा यांची थोर शक्ती सिद्ध करून दाखविली आहे. त्यांचे शांत जीवन खाच्या मैत्री व शांतीचे वातावरण निर्माण करू शकले.

शांती आणि आनंदाने जागा झालेला जीवात्मा विश्वाला मार्गदर्शक होतो. जीवन त्याच्या माध्यमातून एक नवे स्वप्न घारण करते. हा मुक्तात्मा कृतीवाचून कृतिशील असतो. शब्दावाचून तो तत्त्वबोध करतो. इतरांकरिता जगतानाच तो आत्मसंपन्न होतो. त्याच्या हातून सर्व घडते पण त्यांचे श्रेय मात्र तो घेण्यास तयार नसतो. जीवनाचे महान गुपित जाणण्यासाठी तो वासनेची लक्करे टाकून देतो.

स्वयंभू ताच्याप्रमाणे त्यांचे अस्तित्व हेच मानवजातीचे वरदान !

स्वामी गगनगिरी महाराज

प्रकाशक: कवि मधुकर ठाकूर, ४० कॅनरा हाऊस, मोगल लेन, माहीम सु. १६

मुद्रक : शरद कृ. सापले, रामकृष्ण प्रिंटिंग प्रेस, त्रिभुवन रोड, मुंबई ४

स म र्थ हा

आम जानो